

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA ZUNANJE
ZADEVE IN
VARNOSTNO POLITIKO

Bruselj, 8.6.2016
JOIN(2016) 29 final

SKUPNO SPOROČILO EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Oblikovanje strategije EU za mednarodne kulturne povezave

1. OZADJE

Kulturna raznolikost je sestavni del vrednot Evropske unije. EU je močno zavezana spodbujanju svetovnega reda, ki temelji na miru, pravni državi, svobodi izražanja, medsebojnem razumevanju in spoštovanju temeljnih pravic. V skladu s tem je spodbujanje raznolikosti prek mednarodnih kulturnih povezav pomemben del vloge EU kot globalnega akterja. To vključuje zavezo spodbujanju „mednarodnih kulturnih povezav“ prek podpore in pomoči, ki jo EU zagotavlja tretjim državam, ter tudi podpiranju uveljavljanja Unije in različnih kultur držav članic EU prek „kulturne diplomacije“. EU kot ključni partner Združenih narodov tesno sodeluje z Unescom¹ za varovanje svetovne kulturne dediščine.

EU lahko svetu ponudi veliko: raznolikost kulturnih izrazov, visokokakovostno umetniško ustvarjanje in živahen ustvarjalni sektor. Ima tudi velike koristi od okrepljenih izmenjav s preostalim svetom. Hkrati izkušnje EU z raznolikostjo in pluralizmom pomenijo precejšnjo prednost pri spodbujanju kulturnih politik kot gonilnih sil za mir in socialno-ekonomski razvoj v tretjih državah. To skupno sporočilo obravnava prispevek, ki ga Unija že zagotavlja k mednarodnim kulturnim povezavam, in predlaga načine za razvoj mednarodnih kulturnih povezav EU, da bi se dosegel napredek pri ciljih Unije za spodbujanje mednarodnega miru in stabilnosti, zaščito raznolikosti ter pospeševanje ustvarjanja delovnih mest in rasti.

Leta 2007 je Komisija predlagala „evropsko agendo za kulturo v svetu globalizacije“², ki je vključevala spodbujanje kulture v mednarodnih odnosih Unije. Od takrat začetek veljavnosti Lizbonske pogodbe in vzpostavitev Evropske službe za zunanje delovanje (ESZD) ustvarjata novo strukturo, ki lahko nadalje okrepi prispevek EU k mednarodnim kulturnim povezavam. V zadnjih letih države članice, Evropski parlament in predstavniki civilne družbe zahtevajo bolj usklajen pristop EU k mednarodnim kulturnim povezavam³. Svet je novembra 2015 pozval Komisijo in visokega predstavnika, naj pripravita „strateški pristop h kulturi v zunanjih odnosih EU ter za ta namen oblikujeta sklop vodilnih načel“⁴. V skladu s tem to skupno sporočilo predlaga taka načela in tudi bolj strateški pristop EU h kulturni diplomaciji.

EU je kot podpisnica Konvencije Unesca iz leta 2005 o varovanju in spodbujanju raznolikosti kulturnih izrazov⁵ zavezana spodbujanju raznolikosti kulturnega izražanja v okviru svojih mednarodnih kulturnih povezav. To odraža in spodbuja temeljne vrednote EU, kot so človekove pravice, enakost spolov, demokracija, svoboda izražanja in pravna država ter tudi kulturna in jezikovna raznolikost⁶. Kultura, zlasti medkulturni dialog, lahko prispeva k obravnavanju najpomembnejših globalnih izzivov, kot so preprečevanje in reševanje konfliktov, integracija beguncev, boj proti nasilnemu ekstremizmu in varstvo kulturne dediščine. EU je s sporočilom o kulturni dediščini iz leta 2014⁷ ponovno potrdila svojo zavezo varovanju kulturne dediščine v sodelovanju z organizacijami, kot sta Svet Evrope in Unesco. To delo je glede na uničevanje kulturne dediščine na konfliktnih območjih, kot so Irak, Sirija in Afganistan, še naprej nujno.

¹ Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (Unesco).

² Sporočilo o evropski agendi za kulturo v svetu globalizacije, COM(2007) 242 final.

³ Glej: Sklepi Sveta o spodbujanju kulturne raznolikosti in medkulturnega dialoga v zunanjih odnosih (2008); Resolucija Evropskega parlamenta o kulturnih razsežnostih zunanjega delovanja EU (2011); pripravljalni ukrep Evropskega parlamenta iz leta 2014 o kulturi v zunanjih odnosih EU: <http://cultureinexternalrelations.eu/>.

⁴ Izid 3428. zasedanja Sveta: Izobraževanje, mladina, kultura in šport, 23. in 24. november 2015.

⁵ <http://en.unesco.org/creativity/convention/about/2005-convention-text>.

⁶ Listina EU o temeljnih pravicah.

⁷ Sporočilo „Na poti k celostnemu pristopu do kulturne dediščine za Evropo“, COM(2014) 477 final.

Kulturne izmenjave lahko prinesejo tudi gospodarske koristi. Globalno trgovanje z ustvarjalnimi izdelki se je med letoma 2004 in 2013 več kot podvojilo⁸, medtem ko je kultura osrednji element novega gospodarstva, ki temelji na ustvarjalnosti, inovacijah in dostopu do znanja. Kulturni in ustvarjalni sektor predstavljata približno 3 % globalnega BDP in 30 milijonov delovnih mest⁹. Samo v EU oba sektorja omogočata zaposlitev več kot 7 milijonom ljudem¹⁰. Tudi v državah v razvoju prispevata k spodbujanju trajnostnega razvoja in vključujoče rasti. Kultura lahko torej pomaga spodbujati **ustvarjanje delovnih mest in konkurenčnost** tako znotraj EU kot tudi zunaj njenih meja. To je priznано v agendi ZN za trajnostni razvoj do leta 2030¹¹, ki poudarja, da ima lahko kultura, vključno s svetovno kulturno dediščino in ustvarjalnim sektorjem, pomembno vlogo pri doseganju vključujočega in trajnostnega razvoja. Kultura je zato eden od pomembnih sektorjev, ki se spodbuja v okviru razvojnega sodelovanja EU.

Evropa ima z drugimi državami že vzpostavljene močne kulturne povezave. Države članice že imajo številne in dolgotrajne mednarodne kulturne vezi, Evropa pa je v svetu zelo cenjena zaradi svoje kulturne tradicije in ustvarjanja. V skladu z zahtevami Sveta in Parlamenta¹² lahko usklajeno ukrepanje EU, ki temelji na „pametnem dopolnjevanju“, prispeva h krepitvi teh vezi z ustvarjanjem sinergij, združevanjem virov, olajševanjem sodelovanja ter zagotavljanjem večje prepoznavnosti teh kulturnih izmenjav in ukrepov¹³.

To skupno sporočilo predlaga strategijo EU za mednarodne kulturne povezave, ki se osredotoča na doseganje napredka pri kulturnem sodelovanju s partnerskimi državami na treh glavnih področjih: podpiranje kulture kot gonilne sile trajnostnega socialnega in gospodarskega razvoja, spodbujanje kulture in medkulturnega dialoga za vzpostavitev miroljubnih odnosov med skupnostmi ter krepitev sodelovanja na področju kulturne dediščine. Pri prizadevanju za te cilje bodo mednarodne kulturne povezave EU prispevale k temu, da bo **EU postala močnejši globalni akter**, kar je prednostna naloga sedanje Komisije, pa tudi globalne strategije, ki jo pripravlja visoki predstavnik.

2. VODILNA NAČELA ZA UKREPANJE EU

Ukrepanje EU na področju mednarodnih kulturnih povezav bi moralo temeljiti na naslednjih načelih:

(a) Spodbujanje kulturne raznolikosti in spoštovanja človekovih pravic

EU je trdno zavezana krepitvi kulturne raznolikosti, ki se lahko zaščiti in spodbuja le ob zagotovljenih človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah. Te temeljne pravice predstavljajo ključne temelje za demokracijo, pravno državo, mir, stabilnost, trajnostni vključujoči razvoj in udeležbo v javnih zadevah. Države morajo spoštovati, ščititi in spodbujati pravice do svobode mnenja in izražanja, vključno z umetniškim izražanjem. EU je torej v zvezi s tem in v skladu s svojimi obveznostmi v okviru prava Unije in mednarodnega

⁸ The Globalisation of Cultural Trade: A Shift in Cultural Consumption – International flows of cultural goods and services 2004-2013, Unescov inštitut za statistiko (UIS), 2016.

⁹ Cultural Times, poročilo združenja CISAC in Unesca, 2015.

¹⁰ Ibid.

¹¹ <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>.

¹² <http://cultureinexternalrelations.eu/>.

¹³ Študije kažejo, da bi se morala EU posvetiti dejavnostim kulturne diplomacije, pri čemer bi lahko črpala iz izredno pozitivnega dojemanja kulture, umetnosti in zgodovine Evrope in njenih držav članic: http://ec.europa.eu/dgs/fpi/showcases/eu_perceptions_study_en.htm.

prava¹⁴ zavezana spodbujanju strpnega in pluralističnega pristopa k mednarodnim kulturnim povezavam¹⁵.

(b) Spodbujanje medsebojnega spoštovanja in medkulturnega dialoga

Da bi v celoti uresničili potencial povezovalne vloge kulture v mednarodnih odnosih, ni dovolj samo prikazovati raznolikost evropskih kultur, temveč si je treba prizadevati za oblikovanje novega duha dialoga, vzajemnega poslušanja in učenja, skupne gradnje zmogljivosti in globalne solidarnosti¹⁶. Pri kulturnih povezavah bi bilo treba upoštevati regionalne razlike in lokalne dovzetnosti, ukrepe pa prilagoditi posebnim kulturnim okvirom in interesom. Ljudje z digitalnimi orodji pogosto delujejo tudi čezmejno, zato bi bilo treba sporazumevanje med narodi spodbujati tako, da bi potekalo pod pogoji spoštovanja in enakosti ter v duhu partnerstva. Mednarodne kulturne povezave EU bi morale torej temeljiti na vzajemnosti, medsebojnem učenju in sooblikovanju.

(c) Zagotovitev spoštovanja dopolnjevanja in subsidiarnosti

Predlagana strategija EU za mednarodne kulturne povezave temelji na polnem spoštovanju ustreznih področij pristojnosti EU in njenih držav članic. V skladu s členom 6 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) je Unija na področju kulture pristojna za izvajanje ukrepov za podporo, uskladitev ali dopolnitev ukrepov držav članic. Člen 167(3) PDEU navaja, da Unija in države članice podpirajo sodelovanje s tretjimi državami in pristojnimi mednarodnimi organizacijami na kulturnem področju. Poleg tega Unija v skladu s členom 167(4) PDEU pri svoji dejavnosti na podlagi drugih določb Pogodb upošteva kulturne vidike. Na področju razvojnega sodelovanja se EU in njene države članice med seboj dopolnjujejo in krepijo (člen 208 PDEU). EU ob polnem spoštovanju načela subsidiarnosti s svojim delovanjem spodbuja mednarodne kulturne povezave, kadar je pri tem lahko učinkovitejša od ukrepov na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni. Nedavni sklepi Sveta o kulturi v zunanjih odnosih EU navajajo, da „je treba bolje usklajevati prizadevanja za strateški evropski pristop“¹⁷. V skladu s tem bi morala EU omogočati in spodbujati sinergije in sodelovanje med nacionalnimi kulturnimi inštituti in fundacijami ter, če je to primerno, zasebnimi in javnimi podjetji po vsem svetu.

(d) Spodbujanje medsektorskega pristopa h kulturi

Kultura ni povezana samo z umetnostjo in literaturo. Vključuje tudi širok spekter politik in dejavnosti, ki segajo od medkulturnega dialoga do turizma, od izobraževanja in raziskovanja do ustvarjalnega sektorja, od varstva kulturne dediščine do spodbujanja ustvarjalnega sektorja in novih tehnologij ter od obrtniških del do razvojnega sodelovanja. Predlagana strategija torej podpira priložnosti za spodbujanje kulture v okviru zunanjih politik EU. Kultura je tudi ključni element trajnostnega razvoja, kajti ustvarjalni sektor lahko spodbuja spravo, rast in svobodo izražanja, na katerih je mogoče utemeljiti druge temeljne svoboščine.

---

¹⁴ Členi 2, 6, 21 in 49 PEU ter členi 7, 8, 10, 11 in 22 Listine EU o temeljnih pravicah. Vse države članice EU so države pogodbenice MPDPP in EKČP.

¹⁵ Glej tudi Smernice EU o človekovih pravicah – svoboda izražanja na spletu in drugje (dok. 9647/14).

¹⁶ Kot je priporočeno v pripravljalnem ukrepu o kulturi v zunanjih odnosih EU, ki ga je pripravil Evropski parlament in je bil objavljen leta 2014: <http://cultureinexternalrelations.eu/main-outcomes/>, in v dokumentu A strategy for EU-China cultural relations: report of the expert group on culture and external relations – China (Strategija za odnose med EU in Kitajsko na področju kulture: poročilo skupine strokovnjakov za kulturo in zunanje odnose – Kitajska) (november 2012).

¹⁷ Sklepi Sveta o kulturi v zunanjih odnosih EU s poudarkom na kulturi v razvojnem sodelovanju, 24. november 2015.

(e) Spodbujanje kulture prek obstoječih okvirov za sodelovanje¹⁸

Da bi se zagotovila usklajenost politik in preprečilo podvajanje, se lahko kultura v okviru zunanjih odnosov EU najučinkoviteje spodbudi z obstoječimi okviri sodelovanja in finančnimi instrumenti. EU je poleg namenskih finančnih instrumentov razvila okvire po meri za tematsko in geografsko sodelovanje:

Tematski programi

- Instrument partnerstva: eden od njegovih ciljev je „krepitev splošnega razumevanja in prepoznavnosti Unije [...] z javno diplomacijo, stiki med ljudmi, sodelovanjem na področju izobraževanja in na akademskem področju, sodelovanjem skupin možganskih trustov ter dejavnostmi ozaveščanja za uveljavljanje vrednot in interesov Unije“¹⁹.
- Evropski instrument za demokracijo in človekove pravice: zagotavlja pomoč za razvoj ter utrjevanje demokracije in pravne države ter spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Eden od ciljev tega instrumenta je spodbujanje svobode izražanja mnenja in izražanja, tudi političnega, umetniškega in kulturnega²⁰.
- Program „Svetovne javne dobrine in izzivi“ v okviru instrumenta za financiranje razvojnega sodelovanja si v okviru svoje komponente razvoja človeških virov prizadeva za spodbujanje kulturne raznolikosti in spoštovanja enakega dostojanstva vseh kultur. Prav tako bo okrepljen prispevek kulturnih sektorjev h gospodarski rasti v državah v razvoju, organizacijam civilne družbe in lokalnim organom.
- Instrument za prispevanje k stabilnosti in miru: njegov cilj je spodbujati preprečevanje konfliktov, odzivanje na krize, vzpostavljanje miru, da se obravnavajo globalne in nadregionalne grožnje: kulturne organizacije so vključene v opredelitev civilne družbe za financiranje v okviru tega instrumenta²¹.
- Program Ustvarjalna Evropa: njegov cilj je med drugim „promocij[a] evropske kulturne dediščine in krepit[ev] konkurenčnosti evropskih kulturnih in ustvarjalnih sektorjev“, program pa je tudi „odprt za dvostranske ali večstranske ukrepe sodelovanja s tretjimi državami“²².

Geografski okviri za sodelovanje

- **Politika širitve:** države Zahodnega Balkana²³ in Turčija imajo kot države kandidatke in potencialne države kandidatke posebno mesto in pomen v zunanji politiki EU. Politika EU na področju kulture je del pravnega reda Unije, ki ga morajo države kandidatke izvajati v okviru pogajanj o poglavju 26 o izobraževanju in kulturi. V zvezi s tem regija prejme podporo v okviru instrumenta za predpristopno pomoč. EU že dolgo podpira kulturne projekte na Zahodnem Balkanu, s katerimi spodbuja medkulturni dialog, spravo in

¹⁸ Primeri posebnih ukrepov in projektov ne vplivajo na izvajanje novih projektov v skladu s to strategijo. Na drugi strani sklicevanja na sedanje projekte ali programe ne pomenijo, da se ti stalno financirajo.

¹⁹ Uredba (EU) št. 234/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2014 o vzpostavitvi instrumenta partnerstva za sodelovanje s tretjimi državami.

²⁰ Uredba (EU) št. 235/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2014 o vzpostavitvi instrumenta financiranja za demokracijo in človekove pravice po svetu.

²¹ Uredba (EU) št. 230/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2014 o vzpostavitvi instrumenta za prispevanje k stabilnosti in miru.

²² Uredba (EU) št. 1295/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2013 o uvedbi programa Ustvarjalna Evropa (2014–2020).

²³ Albanija, Bosna in Hercegovina, nekdanja jugoslovanska republika Makedonija, Kosovo*, Črna gora in Srbija.

socialno-ekonomski razvoj. V okviru skupnega ukrepa Evropske komisije in Sveta Evrope, tj. ljubljanskega procesa I in II, so bila za obnovo kulturne dediščine v jugovzhodni Evropi namenjena precejšnja sredstva²⁴. Kulturne organizacije v državah, ki se pripravljajo na pristop, na podlagi politike sodelovanja EU ter polnega sodelovanja v kulturnih programih in programu Ustvarjalna Evropa krepijo svoje zmogljivosti²⁵. Države, ki se pripravljajo na pristop, se trenutno spoprijemajo z novimi izzivi, in sicer tudi z vključevanjem pravkar prispelih migrantov, pri čemer lahko medkulturni dialog spodbuja spravo in vključujoče demokratične družbe ter pomaga v boju proti radikalizaciji. EU bi morala še naprej tesno sodelovati z državami, ki se pripravljajo na pristop, da bi pomagala varovati njihovo kulturno dediščino, spodbujala razvoj njihovega kulturnega in ustvarjalnega sektorja ter pospeševala njihovo sodelovanje v obstoječih kulturnih programih EU.

- **Evropska sosedna politika:** ESP ureja odnose EU s 16 od njenih najbližjih vzhodnih in južnih sosednjih držav. Raznolik dvostranski pristop k vsaki partnerski državi dopolnjujejo pobude regionalnega sodelovanja v partnerstvu južnega Sredozemlja²⁶ in vzhodnem partnerstvu²⁷. Politično, gospodarsko in kulturno razlikovanje ter intenzivnejše skupno prevzemanje odgovornosti sta ključna elementa prenovljene ESP²⁸. Platforma 4 vzhodnega partnerstva deluje kot forum za okrepljeno sodelovanje in dialog politike na področjih, kot so izobraževanje, mladina (vključno z zaposljivostjo), kultura in ustvarjalnost, raziskave in inovacije ter avdiovizualne politike in informacijska družba, medtem ko posebni programi podpirajo krepitev zmogljivosti. V južnem Sredozemlju EU podpira kulturno sodelovanje z regionalnimi programi na področju kulturne dediščine in avdiovizualne politike ter z dvostranskimi dejavnostmi. Številne države ESP se spoprijemajo z dolgotrajnimi izzivi, kot so politična napetost, gospodarski pretresi, nasilna radikalizacija in migracijski tokovi. Kulturno sodelovanje in izmenjava podatkov o kulturnih politikah lahko zlasti v tem okviru prispevata k stabilizaciji. Evropski instrument sosedstva na primer med letoma 2014 in 2017 zagotavlja 17 milijonov EUR za podporo razvoju medijev in kulture v regiji južnega Sredozemlja²⁹. Poleg tega ohranjanje kulture in kulturne dediščine podpira pet programov čezmejnega sodelovanja³⁰.
- **Razvojno sodelovanje:** cilj instrumenta za financiranje razvojnega sodelovanja je zmanjšanje revščine in spodbujanje trajnostnega gospodarskega, socialnega in okoljskega razvoja ter spodbujanje demokracije, pravne države, dobrega upravljanja in spoštovanja človekovih pravic³¹. Vključuje tri posebne komponente: i) geografske programe, ki podpirajo sodelovanje s približno 47 državami v razvoju v Latinski Ameriki, južni Aziji ter severni in jugovzhodni Aziji, Srednji Aziji, Bližnjem vzhodu in Južni Afriki; ii) novo vzpostavljeni vseafriški program za podporo strateškemu partnerstvu med EU in Afriko. Več oddelkov uredbe o instrumentu za financiranje razvojnega sodelovanja priznava vlogo kulture.

²⁴ Ukrepi EU na tem področju v Bosni in na Kosovu so pokazali, da bi lahko politike, ki bi temeljile na kulturni dediščini, pripomogle k pokonfliktni spravi, hkrati pa bi prispevale h gospodarskemu razvoju.

²⁵ Kakor je predvideno v členu 8(3) Uredbe (EU) št. 1295/2013 z dne 11. decembra 2013 o uvedbi programa Ustvarjalna Evropa. Seznam sodelujočih tretjih držav: http://eacea.ec.europa.eu/creative-europe/library/eligibility-organisations-non-eu-countries_en.

²⁶ Alžirija, Egipt, Izrael, Jordanija, Libanon, Libija, Maroko, Palestina*, Sirija in Tunizija.

²⁷ Armenija, Azerbajdžan, Belorusija, Gruzija, Moldavija in Ukrajina.

²⁸ Skupno sporočilo z naslovom Pregled evropske sosedne politike (18. november 2015), JOIN(2015) 50 final.

²⁹ http://www.enpi-info.eu/mainmed.php?id=486&id_type=10.

³⁰ http://www.enpi-info.eu/maineast.php?id=322&id_type=10.

³¹ Uredba (EU) št. 233/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2014 o vzpostavitvi instrumenta za financiranje razvojnega sodelovanja za obdobje 2014–2020.

- Sporazum o partnerstvu iz Cotonouja, podpisan junija 2000³², je zagotovil dvajsetletni okvir za sodelovanje EU z afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami (države AKP). V skladu s tem sporazumom evropski razvojni sklad (ERS) financira kulturne programe, ki jih upravlja in izvaja Sekretariat skupine držav AKP. 9. ERS je financiral projekte za krepitev tehničnih, finančnih in upraviteljskih zmogljivosti ustvarjalnega sektorja v državah AKP ter natančneje za razvoj in strukturiranje kinematografske in avdiovizualne industrije v državah AKP (14 milijonov EUR). Nato je program ACP Cultures+ (30 milijonov EUR v okviru 10. ERS) prispeval k boju proti revščini s krepitvijo trajnostnih kulturnih sektorjev. Sedanji program med državami AKP še naprej podpira kulturni in ustvarjalni sektor (40 milijonov EUR v okviru 11. ERS v obdobju 2014–2020). Komisija trenutno proučuje okvir, ki bo urejal odnose z državami AKP po preteku veljavnosti sporazuma o partnerstvu iz Cotonouja. Potekajo priprave na revidirano evropsko soglasje o razvoju.

3. DOSEGANJE NAPREDKA PRI KULTURNEM SODELOVANJU S PARTNERSKIMI DRŽAVAMI

Komisija in visoki predstavnik v okviru predlagane strategije EU za mednarodne kulturne povezave predlagata naslednja tri področja ukrepanja za doseganje napredka pri mednarodnih kulturnih povezavah s partnerskimi državami:

- podpiranje kulture kot gonilne sile trajnostnega socialnega in gospodarskega razvoja;
- spodbujanje kulture in medkulturnega dialoga za vzpostavitev miroljubnih odnosov med skupnostmi;
- krepitev sodelovanja na področju kulturne dediščine.

3.1 Podpiranje kulture kot gonilne sile socialnega in gospodarskega razvoja

(a) Podpiranje razvoja kulturnih politik

V Unescovi Konvenciji o varovanju in spodbujanju raznolikosti kulturnih izrazov³³ iz leta 2005 je poudarjena „potreb[a], da se kultura kot strateški element vključi tako v nacionalne in mednarodne razvojne politike kakor tudi v mednarodno razvojno sodelovanje“. Spoštovanje kulturne raznolikosti in svobode izražanja, ki ga krepi kultura, zagotavlja pomembno podporo za demokratizacijo in socialno-ekonomski razvoj. V skladu s tem bi morala EU partnerskim državam pomagati vključiti kulturo v nacionalne politike. EU si prizadeva za doseganje napredka pri ratifikaciji in izvajanju Unescove Konvencije iz leta 2005 s poglobljanjem dialoga o politikah s partnerskimi državami in krepitvijo sistemov upravljanja.

- **Izmenjava izkušenj z državami, ki se pripravljajo na pristop, in državami evropskega sosledstva:** EU bo izkoristila obstoječe dvo- ali večstranske strukture za dialog za izmenjavo izkušenj in rezultatov, vključno s pobudami, kot so evropske prestolnice kulture. Komisija bo spodbujala uporabo instrumentov, kot je TAIEX³⁴, in tesno medinstitucionalno sodelovanje na področju kulture.

³² https://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/overview/cotonou-agreement/index_en.htm_en.

³³ <http://en.unesco.org/creativity/convention/about/2005-convention-text>.

³⁴ TAIEX je instrument Evropske komisije za izmenjavo informacij in tehnično pomoč. Podpira javne uprave pri približevanju, uporabi in izvajanju zakonodaje EU ter olajšuje izmenjavo najboljših praks EU.

- **Krepitev kulturnih politik:** v okviru južnega sosedstva program Med Culture (2014–2018) podpira partnerske države pri razvoju kulturnih politik in praks, nov triletni program za krepitev zmogljivosti MedFilm pa filmskim režiserjem omogoča obravnavanje občutljivih vprašanj na regionalni ravni³⁵.

(b) Krepitev kulturnega in ustvarjalnega sektorja

Kulturni in ustvarjalni sektor kot dinamična gospodarska sektorja zagotavljata kakovostna delovna mesta ter pogosto spodbujata pametno, trajnostno in vključujočo rast. Naložbe v kulturne projekte prispevajo h konkurenčnosti, privlačnosti in socialni koheziji mest in regij³⁶. Več kot 70 regij EU je izbralo kulturni in ustvarjalni sektor kot prednostna sektorja za njihove strategije pametne specializacije, saj se zavedajo, da sta gonilni sili regionalne rasti in delovnih mest na lokalni ravni.

Unescovi kazalniki kulture za razvoj (CDIS) kažejo, da kultura v državah v razvoju prispeva 1,5–5,7 % BDP držav z nizkimi ali srednjimi prihodki, kar odraža razlike v političnih in institucionalnih okvirih, stopnji družbenega udejstvovanja in izobraževanja ter ravni svobode izražanja. V Burkina Fasu je na primer na delovnih mestih, povezanih s kulturo, zaposlenih več kot 170 000 ljudi (približno 2 % aktivnega prebivalstva). Vsaka država ima svoje močne plati: od kinematografske industrije v Nigeriji do glasbe v karibskih državah ter kulturnega turizma na Bližnjem vzhodu. Da bi EU podprla nadaljnji napredek, lahko deli strokovno znanje o nadaljnjem razvijanju ustreznih spretnosti in dobrem regulativnem okviru.

- **Povečanje gospodarskih prihodkov iz ustvarjalnega sektorja:** program med državami AKP v okviru 11. ERS bo podpiral prispevek kulturnih sektorjev k socialno-ekonomskemu razvoju držav AKP (40 milijonov EUR v obdobju 2014–2020).
- **Ustvarjalna vozlišča in grozdi:** na področju globalnih kulturnih sektorjev je prihodnost v sooblikovanju. Evropski in drugi mednarodni kulturni akterji bi morali poiskati nove načine za razširitev in osvojitve svetovnega občinstva. Različna ustvarjalna vozlišča in grozdi se vzpostavljajo v več regijah, kot so:
  - **Azijsko-evropska fundacija**³⁷, ki jo sofinancira EU, podpira azijsko-evropska kulturna in ustvarjalna vozlišča s programom ustvarjalnih mrež Creative Networks.
  - V **južnem Sredozemlju** EU podpira projekt za razvoj grozdov v kulturnem in ustvarjalnem sektorju (2013–2017) z Organizacijo Združenih narodov za industrijski razvoj (UNIDO).
  - EU je leta 2016 na podlagi programa Ustvarjalna Evropa začela izvajati ukrep za razvoj **Evropske mreže ustvarjalnih vozlišč**³⁸, ki vključuje vse države, sodelujoče v programu „Ustvarjalna Evropa“ (vključno s Srbijo, Moldavijo, Turčijo, Gruzijo in Ukrajino).
  - Poskusni projekt EU od leta 2016 podpira **mreženje med mladimi podjetniki iz ustvarjalnega in kulturnega sektorja iz EU in tretjih držav**. Platforma

³⁵ <http://www.enpi-info.eu/medportal/news/latest/45210/MedFilm:-Call-for-proposals-to-promote-development-of-film-industry-in-Southern-Mediterranean>.

³⁶ Evropske prestolnice kulture so zelo dober primer: vsak vložen evro javnega denarja, na primer v območju Lille v Franciji leta 2004, naj bi po ocenah ustvaril 8 evrov za lokalno gospodarstvo.

³⁷ <http://www.asef.org/>.

³⁸ http://ec.europa.eu/culture/news/2016/0405-european-network-creative-hubs_en.htm.

vključuje storitve, kot so poučevanje, dejavnosti medsebojnega učenja, konference o različnih temah, študijski obiski in srečanja s potencialnimi vlagatelji po vsem svetu³⁹.

- **Podjetništvo ter razvoj spretnosti in znanj:** Evropska fundacija za usposabljanje⁴⁰ se bo še naprej posvečala razvoju spretnosti in znanj v kulturnem in ustvarjalnem sektorju. Cilj programa ACP Cultures+ je okrepiti zmogljivosti zaposlenih v kulturnem sektorju v državah AKP⁴¹. EU namerava podpirati priložnosti za trženje kulturnih dobrin in storitev, spodbujati inovacije in nove poklice, povezane s sodobnimi tehnologijami, ter podpirati usposabljanje zaposlenih v ustvarjalnem sektorju.
- **Podpiranje malih in srednjih evropskih podjetij (MSP):** Komisija lahko v okviru programov „Vrata v EU“, ki so se začeli izvajati leta 2016, na primer podpira ustvarjalna MSP v Južni Koreji in jugovzhodni Aziji s poslovnimi delegacijami in storitvami podpore, vključno s poučevanjem ter logistično in finančno podporo.
- **Mreže strukturiranega teritorialnega sodelovanja:** obstaja več primerov, ki kažejo, kako lahko kultura povezuje raznolike regije, prispeva k trajnostnemu turizmu, ohranja okolje in spodbuja energijsko učinkovitost⁴². V vseh strategijah je kultura obravnavana kot naložba za rast in delovna mesta ter kot temelj gospodarske dejavnosti v skladu s ciljem evropskega teritorialnega sodelovanja.

(c) Podpiranje vloge lokalnih organov v partnerskih državah

Program evropskih prestolnic kulture in poročilo o kulturnem forumu svetovnih mest za leto 2015⁴³ kaže precejšen donos glede rasti in socialne kohezije za mesta in druge lokalne organe, ki vlagajo v kulturo. Skupno raziskovalno središče Komisije razvija instrument za spremljanje pobud v kulturnem in ustvarjalnem sektorju na ravni mest, ki bo podpiral bolj usmerjene naložbe in učenje na podlagi najboljših praks. Nedavna zunanja študija o sedanjih in predvidenih kulturnih ukrepih za razvoj⁴⁴ je potrdila, da kulturne dejavnosti krepijo dinamiko lokalnega razvoja, zlasti na podeželskih območjih, kjer tradicionalne spretnosti, znanja in umetnost pomagajo zmanjševati revščino.

Pristop EU k trajnostnemu razvoju mest priznava osrednjo vlogo kulture in upošteva, da je razpoložljivost javnega prostora bistvenega pomena za vse državljane. V državah Latinske Amerike EU na primer spodbuja distribucijo avdiovizualnih programov za obravnavanje socialnih vprašanj, ki izhajajo iz neenakosti v urbaniziranih regijah. Primer sodelovanja v Afriki pa kaže, kako lahko umetnost in arhitektura prispevata k vključujočemu in trajnostnemu razvoju mest⁴⁵.

- **Inovativna partnerstva:** ta pobuda, ki vključuje lokalne organe in se financira v okviru instrumenta za financiranje razvojnega sodelovanja, posebej poudarja najmanj razvite države, vključno z nestabilnimi demokracijami ali državami, kjer so ogrožene kulturne

³⁹ http://ec.europa.eu/culture/calls/general/2015-eac-s11_en.htm.

⁴⁰ www.etf.europa.eu/.

⁴¹ Ta podporni program, ki se izvaja znotraj držav AKP, se financira na podlagi Evropskega razvojnega sklada (ERS): <http://www.acpculturesplus.eu/?lang=uk>.

⁴² Ti vključujejo strategijo EU za regijo Baltskega morja (EUSBSR) z dne 10. junija 2009, COM(2009) 248, strategijo EU za Podonavje (EUSDR) z dne 8. decembra 2010, COM(2010) 715, akcijski načrt za pomorsko strategijo na atlantskem območju: Doseganje pametne, trajnostne in vključujoče rasti z dne 13. maja 2013, COM(2013) 279, strategijo EU za jadransko-jonsko regijo (EUSAIR) z dne 17. junija 2014, COM(2014) 357, ter strategijo EU za alpsko regijo (EUSALP) z dne 28. julija 2015, COM(2015) 366.

⁴³ http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm in <http://www.worldcitiescultureforum.com/publications>.

⁴⁴ V študiji so opredeljeni zlasti predlogi, povezani s programom „Svetovne javne dobrine in izzivi“ (30 milijonov EUR).

⁴⁵ Skupni projekt EU in Afriške unije „Visionary Africa“ (Afrika z vizijo).

pravice. Cilj drugega projekta na podlagi večletnega okvirnega programa za Latinsko Ameriko pa je razvoj vloge kulture in umetnosti za podpiranje socialne kohezije v latinskoameriških mestih. Projekt spodbuja izmenjave ter skupne ukrepe med EU in Latinsko Ameriko za boljše vključevanje kulturnih politik in pobud v strategije razvoja mest, ki bi temeljilo na uspešnih projektih za podpiranje socialne kohezije.

- **Podpiranje kulturnega povezovanja med mesti:** Komisija vlogo mest kot vozlišč za inovacije in najboljšo prakso spodbuja s povezovanjem med mesti in kulturnimi znamenitostmi, ki se srečujejo s podobnimi družbenimi, ekonomskimi in okoljskimi problemi, da bi se proučile morebitne priložnosti za razvoj. Komisija načrtuje, da bo začela izvajati regionalne programe z Latinsko Ameriko (zlasti s Skupnostjo latinskoameriških in karibskih držav), v okviru katerih bo spodbujala socialno kohezijo s kulturo in umetnostjo v velikih mestih⁴⁶.
- **Izmenjava izkušenj o evropskih prestolnicah kulture:** Komisija si bo s partnerskimi državami izmenjala izkušnje v zvezi s programom evropskih prestolnic kulture, ki krepi kulturno dediščino ter s tem podpira lokalni in regionalni razvoj.
- **Urbane strategije v zgodovinskih mestih:** EU podpira občine pri razvoju urbanih strategij za obnovo zgodovinskih mest, ki se financirajo na podlagi Evropskega instrumenta sosedstva.

3.2 Spodbujanje kulture in medkulturnega dialoga za vzpostavitev miroljubnih odnosov med skupnostmi

Medkulturni dialog, vključno z medverskim dialogom, lahko pripomore k oblikovanju pravičnih, mirnih in vključujočih družb, ki podpirajo kulturno raznolikost in spoštovanje človekovih pravic. Medkulturni dialog lahko z vzpostavitvijo skupnih temeljev in spodbujajočega okolja za nadaljnje izmenjave zmanjša napetosti, prepreči poglobitev kriz ter spodbuja nacionalno spravo in nove načine za boj proti radikalizaciji. To poglavje obravnava, kako lahko EU neposredno spodbuja medkulturni dialog z mednarodnimi projekti kulturnega sodelovanja, sooblikovanjem, medosebnimi izmenjavami, družbeno razpravo in izgradnjo miru.

(a) Podpiranje sodelovanja med kulturnimi izvajalci

Glavni vidiki medkulturnega dialoga so sodelovanje, dialog in mobilnost med kulturnimi izvajalci in umetniki. S kroženjem umetniških del in kulturnih produkcij med državami se razširjajo nove zamisli, vzpostavljajo neposredne in posredne vezi ter podpirajo inovacije. Okrepljeno kulturno sodelovanje s partnerji EU lahko pomaga odpreti „evropski kulturni prostor“ novim kulturnim akterjem in občinstvu.

- **Spodbujanje sodelovanja v programu Ustvarjalna Evropa:** programu Ustvarjalna Evropa se lahko že pridružijo vse države, ki se pripravljajo na pristop, Komisija pa spodbuja vse države ESP, naj se pridružijo temu programu (Gruzija, Moldavija in Ukrajina so to že storile)⁴⁷. Program Ustvarjalna Evropa izvajalcem iz kulturnega in ustvarjalnega sektorja držav ESP omogoča sodelovanje s kolegi iz vse Evrope, dostop do financiranja za projekte sodelovanja in pridružitvev evropskim kulturnim mrežam.

⁴⁶ „Kultura in umetnost za podpiranje socialne kohezije v latinskoameriških mestih“.

⁴⁷ Če želi država polno sodelovati v podprogramu MEDIA, mora izpolnjevati zahteve iz direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah.

- **Spodbujanje kulture v okviru vzhodnega partnerstva:** po uspehu Programa I za obdobje 2011–2015 bo Program vzhodnega partnerstva za kulturo II (ki vključuje Armenijo, Azerbajdžan, Belorusijo, Gruzijo, Moldavijo in Ukrajino) v triletnem obdobju nadalje razvil spretnosti, znanja in zmogljivosti kulturnih izvajalcev. Njegov cilj je podpreti regionalne pobude, pri katerih kultura prispeva h gospodarskemu razvoju, socialnemu vključevanju, reševanju konfliktov in medkulturnemu dialogu.
- **Podpiranje Fundacije Anne Lindh:** EU s svojimi politikami podpira Fundacijo Anne Lindh z njeno mrežo več kot 4 000 organizacij civilne družbe v 42 državah Unije za Sredozemlje in zagotavlja instrumente za spodbujanje kulturne izmenjave.

(b) Pospeševanje izgradnje miru z medkulturnim dialogom

Medkulturni dialog je pomemben instrument za preprečevanje konfliktov ter spodbujanje sprave in medsebojnega razumevanja v pokonfliktnih družbah. EU podpira pragmatično sodelovanje in medkulturni dialog med različnimi kulturami in družbami. Poleg tega podpira procese sprave med narodi in manjšinami. Še zlasti uspešna primera sta napredek Bosne in Hercegovine pri vključevanju v EU ter pragmatični sporazumi, ki so bili doseženi z dialogom med Beogradom in Prištino.

- **Instrument za prispevanje k stabilnosti in miru:** EU bo okrepila svojo podporo medkulturnemu dialogu v pred- in pokonfliktnih razmerah.
- **Mladinski medkulturni dialog:** EU bo olajševala medkulturni dialog med mladinskimi organizacijami v Evropi in drugje (med drugim tudi s programi, kot so štipendije v okviru Sklada za civilno družbo v sosedstvu). Zlasti bo podprla drugo fazo programa Young Arab Voices (Mladi arabski glasovi) (zdaj razširjenega na evrosredozemsko regijo), da bi okrepila dialog med mladimi vodstvenimi delavci in predstavniki civilne družbe ter preprečevala ekstremizem in nasilno radikalizacijo.
- **Usposabljanje opazovalcev misije za opazovanje volitev ter osebja za napotitev v okviru civilnih stabilizacijskih misij:** pripravila se bodo usposabljanja, da se zagotovi polna ozaveščenost o prevladujočih značilnostih lokalne kulture.
- **Spodbujanje kulturnih pravic:** vključno z lokalno identiteto in pravicami domorodnega prebivalstva ter vlogo braniteljev kulturnih pravic v skladu z Mednarodnim paktom o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah⁴⁸, ki zajemajo pravice domorodnega prebivalstva, kakor so opredeljene v Deklaraciji Združenih narodov o pravicah domorodnih ljudstev⁴⁹.

3.3 Krepitev sodelovanja na področju kulturne dediščine

Kulturna dediščina je pomemben vidik kulturne raznolikosti, ki jo je treba zaščititi. Z obnavljanjem in spodbujanjem kulturne dediščine se krepi turizem in gospodarska rast. Sodelovanje na področju kulturne dediščine ima pomembno vlogo v mednarodnih odnosih in razvojnih politikah, kakor so opisane v Sporočilu Komisije: „Na poti k celostnemu pristopu do kulturne dediščine za Evropo“⁵⁰. Glede na vse večje globalno povpraševanje po strokovnem znanju in dejstvu, da so številne države članice to znanje pripravljene deliti, obstaja več možnosti za skupno ukrepanje s partnerskimi državami, da se z usposabljanjem,

⁴⁸ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>.

⁴⁹ http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/DRIPS_en.pdf.

⁵⁰ COM(2014) 477 final.

razvojem spretnosti in znanj ter prenosom znanja razvijejo trajnostne strategije za varstvo kulturne dediščine.

Kulturna dediščina je krhka in pogosto ji grozijo naravne nesreče ter uničenje s strani človeka, kot so vojne, ropanje in plenjenje, ki ga lahko spodbudi sektaško sovraštvo. Ukradeni artefakti se nato pogosto prodajo, prihodki od teh transakcij pa so lahko namenjeni podpiranju terorističnih dejavnosti, kar siromaši svetovno kulturno dediščino. EU je sprejela omejevalne ukrepe proti Siriji ter prenesla sankcije ZN proti Islamski državi in Al Kaidi ter režim sankcij ZN proti Iraku, ti pa zajemajo prepoved nezakonitega trgovanja s kulturnimi in arheološkimi artefakti⁵¹.

- **Raziskovanje kulturne dediščine:** pobuda Obzorje 2020 podpira raziskave in inovacije, povezane z dejavnostmi kulturne dediščine, ki se izvajajo v večnacionalnih interdisciplinarnih projektih ter med drugim vključujejo lokalne in regionalne organe, podjetja in civilno družbo, njihov namen pa je poiskati nove rešitve za ohranjanje in upravljanje kulturne dediščine v Evropi, ki je ogrožena zaradi podnebnih sprememb. Spodbuja se sodelovanje tretjih držav.
- **Boj proti trgovanju s kulturno dediščino:** na podlagi rezultatov nedavno začete študije za prepoznavanje vrzeli v nacionalni zakonodaji namerava Komisija sprejeti zakonodajni predlog, ki bo urejal uvoz kulturnih dobrin v EU. Komisija bo proučila možnost širšega odziva na boj proti financiranju terorizma prek nedovoljene trgovine s kulturnimi dobrinami, ne glede na državo porekla. Morebitni ukrepi vključujejo uvedbo sistema certificiranja za uvoz kulturnih dobrin v EU in smernice za deležnike, kot so muzeji in trg umetnin⁵². EU namerava podpreti usposabljanje carinikov, ki nadzorujejo meje, da bi spodbudila hitro prepoznavanje ukradenih artefaktov ter sodelovanje strokovnjakov s trga umetnin v boju proti nedovoljenemu trgovanju. EU bo poleg tega okrepila sodelovanje s partnerskimi državami v boju proti trgovanju s kulturnimi dobrinami.
- **Varstvo kulturne dediščine:** Komisija bo prispevala k mednarodnim prizadevanjem pod vodstvom Unesca, da bi vzpostavili mehanizem za hitro odzivanje za zaščito območij kulturne dediščine. Komisija bo s storitvijo za ukrepanje v izrednih razmerah programa Copernicus med drugim z Unescom delila satelitske posnetke ogroženih območij kulturne dediščine, ki bodo omogočili ocenitev škode in načrtovanje možne obnove. EU bo prispevala svoje strokovno znanje za ocenitev škode kulturne dediščine v okviru ukrepov za obnovo po naravnih nesrečah in pokonfliktno obnovo. Regionalni skrbniški sklad EU za odziv na krizo v Siriji bo tudi prispeval k varstvu kulturne dediščine in spodbujanju kulturne raznolikosti.

4. STRATEŠKI PRISTOP EU H KULTURNI DIPLOMACIJI

Za doseganje napredka pri uspešnem sodelovanju s partnerskimi državami na treh predlaganih področjih ukrepanja je pomembno, da ustrezni deležniki EU združijo moči ter zagotovijo dopolnjevanje in sinergije. To vključuje vlade na vseh ravneh, lokalne kulturne organizacije in civilno družbo, Komisijo in visokega predstavnika (prek delegacij EU v tretjih državah),

---

⁵¹ EU je prenesla režim sankcij VSZN proti Islamski državi (Daišu) in Al Kaidi (kakor je določeno v RVSN 1267) ter posledične resolucije, vključno z RVSN 2253 (2015). Ker se arheološki artefakti štejejo za gospodarske vire Islamske države, je nakup teh predmetov od Islamske države nezakonit. Svet je prenesel režim sankcij ZN proti Iraku (ki vključuje prepoved trgovanja z nezakonito odstranjenimi arheološkimi artefakti) ter prilagodil avtonomni režim sankcij in omejevalnih ukrepov EU proti Siriji, tako da zdaj izrecno vključuje prepoved trgovanja z arheološkimi artefakti, ki so bili nezakonito odstranjeni iz Sirije.

⁵² Akcijski načrt za okrepitev boja proti financiranju terorizma, COM(2016) 50/2.

države članice in njihove kulturne inštitute⁵³. Sporočilo o evropski agendi za kulturo iz leta 2007 je na področju kulture podprlo odprto metodo usklajevanja (OMU) kot prožno, vendar strukturirano orodje za sodelovanje držav članic EU na evropski ravni⁵⁴. Strokovna skupina držav članic, ki ji sodelujejo Komisija in Evropska služba za zunanje delovanje, je leta 2012 proučila razvoj strateškega pristopa h kulturi v zunanjih odnosih EU. V poročilu strokovne skupine je bila poudarjena korist kulturnega udejstvovanja EU s partnerskimi državami prek novih strateških načinov sodelovanja z državami članicami⁵⁵. Evropski parlament je nato oblikoval pripravljalni ukrep o kulturi v zunanjih odnosih EU, ki je podprl „pametno dopolnjevanje“ na podlagi sodelovanja, za katerega se med seboj dogovorijo države članice, zlasti prek kulturnih inštitutov in atašejev v tujini ter s civilno družbo⁵⁶. ESZD zdaj upravlja 139 delegacij in uradov EU, ki poslujejo po vsem svetu ter predstavljajo EU in njene državljane na globalni ravni. Potencial za sodelovanje in usklajevanje, da se doseže napredek v kulturni diplomaciji EU, je precejšen.

(a) Okrepljeno sodelovanje EU

Usklajen pristop bi evropskim akterjem omogočil, da bi lahko združili vire in dosegli ekonomijo obsega v sodelovanju s tretjimi državami. Nedavna študija Evropskega parlamenta je pokazala številne koristi tesnega sodelovanja za delegacije EU, kulturne inštitute in grozde EUNIC⁵⁷: skupni projekti so manj tvegani, imajo večji učinek, so opaznejši ter ponujajo boljše priložnosti za učenje⁵⁸.

- **Platforma za kulturno diplomacijo:** ustanovljena je bila februarja 2016 in financira se iz instrumenta partnerstva. Upravlja jo konzorcij kulturnih inštitutov držav članic in drugih partnerjev⁵⁹. Objavljala bo nasvete o kulturni politiki, olajševala mreženje, izvajala dejavnosti s kulturnimi deležniki, državami članicami in delegacijami EU, razvijala programe usposabljanja za vodstvene položaje v kulturi ter prispevala k razvoju mednarodnih kulturnih povezav EU.
- **Okrepljeno sodelovanje s kulturnimi inštituti:** Komisija bo pozneje to leto po posvetovanju z vsemi pomembnimi deležniki predlagala novo vrsto partnerstva med ESZD, službami Komisije, nacionalnimi kulturnimi inštituti in njihovim krovnim združenjem (kadar to dovoljujejo mandati), v okviru katerega bodo določena načela vseevropskega sodelovanja in vrednote, na katerih temelji.
- **Okrepljena vloga delegacij EU:** delegacije bodo delovale kot lokalne platforme za kulturne inštitute in druge deležnike, olajševale pa bodo usklajevanje in sodelovanje. Delegacije EU lahko pomagajo prepoznati lokalne potrebe in priložnosti ter zagotoviti, da so ukrepi prilagojeni lokalnemu kulturnemu okviru, hkrati pa izpolnjujejo strateške cilje EU. Kulturne **informacijske točke** v večjih delegacijah EU

⁵³ Novejši primer v Tuniziji kaže tesno sodelovanje med delegacijo EU, kulturnim inštitutom države članice in lokalnimi organi: Komisija je začela izvajati program za okrepitev avdiovizualnega/medijskega sektorja v Tuniziji v vrednosti 10 milijonov EUR. Delegacija EU bo pozneje to leto s podporo organizacije British Council začela upravljati tudi projekt (v vrednosti 4 milijonov EUR) za spodbujanje kulturnega udejstvovanja na lokalni ravni.

⁵⁴ Skupine OMU so od leta 2008 obravnavale vprašanja, kot so: kulturni in ustvarjalni sektor (vključno z novimi poslovnimi modeli in strategijami izvoza), mobilnost umetnikov in zaposlenih v kulturi, mobilnost umetniških del ter izboljšanje dostopa do kulture prek digitalnih orodij.

⁵⁵ Poročilo je bilo poleg tega osnova za razpravo ministrov EU za kulturo 17. maja 2013 o kulturi kot mehkem instrumentu politike.

⁵⁶ <http://cultureinexternalrelations.eu/>.

⁵⁷ EUNIC (mreža nacionalnih kulturnih inštitutov Evropske unije) je krovna mreža. Vanjo je vključenih 34 kulturnih inštitutov iz 28 držav in 100 grozdov po vsem svetu: <http://www.eunic-online.eu/>.

⁵⁸ Študija Evropskega parlamenta – Evropski kulturni inštituti v tujini, januar 2016.

⁵⁹ ESZD in Komisija sta članici usmerjevalnega odbora. Glej http://ec.europa.eu/dgs/fpi/announcements/news/20160401_1_en.htm.

bodo posredovale najboljšo prakso ter zagotavljale usposabljanje osebja v zvezi s kulturno razsežnostjo razvoja in zunanjih odnosov.

- **Ustanovitev evropskih kulturnih hiš:** temeljile bi na partnerstvu med EU in zadevno partnersko državo, kulturnim inštitutom in drugim deležnikom pa bi omogočile, da bi se lahko srečevali ter zagotavljali storitve lokalnemu prebivalstvu, sodelovali v skupnih projektih in omogočali štipendiranje ter izmenjave na kulturnem in izobraževalnem področju.
- **Spodbujanje aktivne civilne družbe:** v kulturnih povezavah med EU in tretjimi državami sodeluje veliko deležnikov (npr. civilna družba, umetniki, kulturni izvajalci in lokalne organizacije). EU si bo torej v dvostranskih odnosih in ustreznih tematskih programih prizadevala za okrepitev svoje podpore organizacijam civilne družbe, ki so dejavne na kulturnem področju v partnerskih državah, da bodo lahko okrepile svoje zmogljivosti in olajševale izmenjave.
- **Skupni kulturni dogodki EU:** podpiranje sodelovanja v evropskih kulturnih dejavnostih je odličen način za okrepitev prepoznavnosti EU v tretjih državah. Leta 2017 (na podlagi študije, objavljene leta 2015) se bo v okviru novega ukrepa instrumenta partnerstva za globalno javno diplomacijo začel izvajati nov dvoletni program skladnejše in bolj strateške organizacije filmskih festivalov EU s proračunom v vrednosti 1,5 milijona EUR⁶⁰. Pri vodenju filmskih festivalov in drugih dejavnosti, kot je evropski dan jezikov, na različnih ravneh sodelovanja z nacionalnimi kulturnimi inštituti trenutno sodeluje več kot 75 delegacij EU.
- **Usmerjenost v strateške partnerje:** mnogi strateški partnerji EU že imajo močne strategije kulturne diplomacije⁶¹, EU pa na področju kulture tesno sodeluje z več partnerji. Leta 2013 je bila ustanovljena Evropsko-ameriška kulturna fundacija⁶², ki naj bi zagotavljala bolj strukturirano financiranje kulturnih programov EU ter okrepila kulturne vezi med ZDA in EU (vključno z delegacijo in državami članicami). V Južni Afriki EU podpira mlade umetnike, producente avdiovizualnih vsebin, glasbenike in športnike. Dvostranski odnosi s Kitajsko od leta 2012 vključujejo tudi medosebni element⁶³.

(b) Medkulturne izmenjave študentov, raziskovalcev in diplomantov

Programi mobilnosti in meduniverzitetnega sodelovanja EU so neprecenljivi instrumenti za vzpostavitev trajnih akademskih in kulturnih vezi, ki hkrati podpirajo EU v partnerskih državah. Anketa⁶⁴, ki jo je leta 2014 izvedla Izvajalska agencija za izobraževanje, avdiovizualno področje in kulturo (EACEA), je pokazala, da je 54 % študentov in zaposlenih, ki so bili vključeni v program mobilnosti Erasmus Mundus, navedlo, da je njihova izkušnja v največji meri vplivala na njihove medkulturne spretnosti, znanja in kompetence.

Mednarodno sodelovanje na področju raziskav uporablja univerzalni jezik znanosti, s katerim vzdržuje odprte komunikacijske kanale ter omogoča izmenjavo idej med raziskovalci, ne glede na njihovo kulturno, nacionalno ali versko ozadje. Pobuda Obzorje 2020, ki je največji svetovni program za večstransko raziskovanje in inovacije, financira raziskave in inovacije,

⁶⁰ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/european-film-festivals-unique-opportunity-eu-cultural-diplomacy>.

⁶¹ Taki strateški partnerji so Kitajska, Japonska („Cool Japan“) in Južna Koreja (s korejskim novim valom „Hallyu“).

⁶² <http://e-acf.org/>.

⁶³ http://ec.europa.eu/education/international-cooperation/china_en.htm.

⁶⁴ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/more_info/evaluations/docs/education/mundus2012-summary_en.pdf.

povezane s kulturnimi povezavami, znanstveno diplomacijo in kulturno dediščino. Poleg tega lahko pobuda Obzorje 2020 partnerskim državam pomaga čim bolj povečati prispevek izobraževanja k rasti, socialni stabilnosti in razvoju.

Izmenjave mladih, Evropska prostovoljska služba (EVS)⁶⁵, usposabljanje mladih in mladinskih delavcev ter mreženje med njimi vključujejo mobilnost mladih med EU in sosednjimi državami. Leta 2015 je bilo v te skupne dejavnosti zajetih več kot 33 000 mladih in mladinskih delavcev, od tega približno 40 % iz sosednjih držav. Komisija s skupino na visoki ravni, ki naj bi svoje poročilo predložila junija 2016, raziskuje, kako bi sodelovanje na področju športa lahko prispevalo k mednarodnim odnosom.

- **Spodbujanje mobilnosti raziskovalcev:** EU namerava z ukrepi na podlagi programa dejavnosti Marie Skłodowska-Curie v obdobju 2014–2020 financirati približno 65 000 raziskovalcev. To vključuje 25 000 absolventov doktorskega študija, poleg tega pa bo približno 15 000 raziskovalcem, ki ne prihajajo iz Evrope, omogočila, da bodo do leta 2020 lahko začeli ali nadaljevali svojo poklicno pot v Evropi.
- **Izmenjava študentov in osebja ter novi skupni projekti:** EU načrtuje, da bo v obdobju 2014–2020 financirala več kot 150 000 štipendij za študente in osebje, vključno z Evropo in drugimi deli sveta. Poleg tega bo v obdobju 2014–2020 financirala približno 1 000 skupnih projektov, ki vključujejo univerze znotraj in zunaj EU ter mladinske organizacije⁶⁶.
- **Mreže diplomantov evropskih študij:** Komisija bo podprla oblikovanje skupin udeležencev programa Erasmus+ v partnerskih državah ter sodelovanje med temi skupinami in delegacijo EU. Povezala bo prizadevanja za mreženje na nacionalni in evropski ravni ter podprla vključitev centrov EU med 450 centrov odličnosti Jean Monnet in spodbujala njihovo medsebojno mreženje. Evropske študije bodo s poučevanjem in informativnimi dejavnostmi vsako leto pritegnile več kot 250 000 študentov po vsem svetu.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Globalno kulturno okolje se v zadnjih nekaj desetletjih hitro spreminja. V skladu z digitalno revolucijo se je povečala potreba po izmenjavah in medkulturnem sodelovanju. V svetu, ki se spopada z veliko izzivi in konflikti, ima kultura velik potencial za preseganje razhajanj, okrepitev nestabilnih družb in izboljšanje mednarodnih odnosov. Evropo v svetu dojemajo kot celino z bogato kulturno dediščino in živahnim ustvarjalnim sektorjem. Kultura bi morala torej biti sestavni del zunanjega delovanja Evropske unije.

To skupno sporočilo predlaga tri temelje za doseganje napredka pri strategiji EU za mednarodne kulturne povezave. Kot prvo je cilj predlaganih vodilnih načel za ukrepanje EU zagotoviti, da ukrepi EU na tem področju spodbujajo človekove pravice, raznolikost in medkulturni dialog, hkrati pa spoštujejo subsidiarnost in dopolnjevanje ter ohranjajo usklajenost politik s spodbujanjem kulture v obstoječih partnerskih okvirih. V okviru drugega temelja predlaga usmerjenost v tri glavna področja za doseganje napredka pri kulturnem sodelovanju s partnerskimi državami, vključno s: i) podpiranjem kulture kot gonilne sile trajnostnega socialnega in gospodarskega razvoja, ii) spodbujanjem kulture in medkulturnega

⁶⁵ https://europa.eu/youth/EU/voluntary-activities/european-voluntary-service_sl.

⁶⁶ <http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/>.

dialoga za vzpostavitev miroljubnih odnosov med skupnostmi ter iii) krepitvijo sodelovanja na področju kulturne dediščine. Za tretji temelj pa predlaga strateški pristop EU h kulturni diplomaciji, vključno z okrepljenim evropskim sodelovanjem (zlasti med državami članicami EU in delegacijami EU) in medkulturnimi izmenjavami za spodbujanje različnih kultur EU.

Na podlagi navedenih treh temeljev, predlaganih v okviru strategije EU za mednarodne kulturne povezave, se bodo nadalje razvili komunikacijski kanali med narodi in družbami. Pripomogli bodo k oblikovanju ugodnega okolja za nadaljnjo širitev kulturnega in ustvarjalnega sektorja, ki bo omogočila rast in zaposlovanje. Okrepili bodo varstvo in spodbujanje kulturne dediščine, pospešili medkulturni dialog in izgradnjo miru, podprli kulturno produkcijo in turizem, ki sta gonilni sili razvoja in gospodarske rasti, ter izkoristili izobraževanje, raziskovanje in znanost za dialog in izmenjave. Evropska unija bi lahko s temi ukrepi postala močnejši globalni akter in boljša mednarodna partnerica, poleg tega pa bi lahko znatneje prispevala k trajnostni rasti, miru in medsebojnemu razumevanju.